

Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen

Lausuntotiivistelmä

Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen

Lausuntotiivistelmä

Janne Kanerva

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-097-0

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:30		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t Kieli	Janne Kanerva suomi	Sivumäärä	41

Tiivistelmä

Oikeusministeriön 24.4.2024 julkaistussa mietinnössä ehdotettiin säädettäväksi aserikoksia koskeva uusi rikoslain 41 luku. Mietinnöstä annettiin 23 lausuntoa.

Yleisesti ottaen mietintöön ja sen ehdotuksiin suhtauduttiin myönteisesti. Tämä koskee esimerkiksi ampuma-aserikoksen eräiden tekotapojen muuttamista lieviksi ampuma-aserikoksiksi, törkeän ampuma-aserikoksen uuden kvalifointiperusteen lisäämistä sekä vaarallisia esineitä ja toiseen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia esineitä koskevien hallussapitorikosten enimmäisrangaistusten korottamista.

Myös uuden rikoksen (ampuma-aseen käsittely vakavaa rikollista toimintaa varten) säätämistä rangaistavaksi pidettiin yleisesti ottaen perusteltuna, mutta mietinnön mukaista rangaistussäännöstä ehdotettiin muutettavaksi eräissä lausunnoissa.

Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen kahdeksi vuodeksi vankeutta jakoi lausunnonantajien mielipiteitä. Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota oikeasuhtaisuuteen verrattuna muiden rikosten rangaistuksiin. Eräissä lausunnoissa kiinnitettiin huomiota lisäksi siihen, että korotus koskisi myös nykyisin rangaistaviksi säädettyjä törkeitä ampuma-aserikoksia.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota ehdotusten merkittäviin taloudellisiin vaikutuksiin, mukaan lukien niiden laskentaperusteet ja laskelmien lopputulokset.

Asiasanat aserikokset, ampuma-aseet, rikoslaki, rikosoikeus, telekuuntelu

ISBN PDF	978-952-400-097-0	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero	VN/34181/2022	Hankenumero	OM077:00/2022

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-097-0>

Ändring av bestämmelserna om vapenbrott Remissammandrag

**Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden
2024:30** Tema Betänkanden
och utlåtanden

Utgivare Justitieministeriet

Författare Janne Kanerva

Språk finska

Sidantal

41

Referat

I det betänkande som justitieministeriet publicerade den 24 april 2024 föreslogs att ett nytt kap. 41 i strafflagen om vapenbrott skulle införas. Det lämnades 23 utlåtanden om betänkandet.

Allmänt taget fick betänkandet och förslagen i det ett positivt mottagande. Detta gäller till exempel ändringen av vissa gärningsformer av skjutvapenbrott till lindriga skjutvapenbrott, den nya kvalifikationsgrunden för grovt skjutvapenbrott samt höjningen av maximistraffen för innehav av farligt föremål och föremål som lämpar sig för att allvarligt skada någon annan.

Det ansågs allmänt taget motiverat att det föreskrivs om hantering av skjutvapen för allvarlig brottslig verksamhet som ett nytt brott, men i vissa utlåtanden föreslogs ändringar i straffbestämmelsen enligt betänkandet.

Höjningen av minimistraffet för grovt skjutvapenbrott till fängelse i två år delade åsikterna bland remissinstanserna. I flera utlåtanden fästes uppmärksamhet vid proportionaliteten jämfört med straffen för andra brott. I vissa utlåtanden fästes dessutom uppmärksamhet vid att höjningen också gäller grova skjutvapenbrott som för närvarande är straffbara.

I flera utlåtanden fästes uppmärksamhet vid förslagets betydande ekonomiska konsekvenser, inklusive beräkningsgrunderna för dem och resultaten av beräkningarna.

Nyckelord vapenbrott, skjutvapen, strafflagen, straffrätt, televlyssning

ISBN PDF 978-952-400-097-0

ISSN PDF 2490-1172

Ärendenummer VN/34181/2022

Projektnummer OM077:00/2022

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-097-0>

Sisältö

1	Johdanto	6
1.1	Työryhmämietintö	6
1.2	Pyydetyt ja saadut lausunnot.....	8
2	Yleistä	10
3	Ampuma-aserikoksen eräiden tekotapojen muuttaminen lieviksi ampuma-aserikoksiksi	14
4	Vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuvan ampuma-aseen käsittelyn säätäminen rangaistavaksi	16
5	Törkeän ampuma-aserikoksen uuden kvalifiointiperusteen lisääminen	20
6	Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen	23
7	Vaarallisia esineitä ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia esineitä koskevien hallussapitorikosten enimmäisrangaistusten korottaminen	27
8	Vankeusuhkan liittäminen lievään ampuma-aserikokseen	29
9	Määritelmäsäännöksen lisääminen rikoslain uuteen 41 lukuun	31
10	Telekuuntelua koskeva lainsäädäntömuutos	32
11	Lainsäädäntöehdotusten taloudelliset vaikutukset	34
12	Muut asiat	39

1 Johdanto

1.1 Työryhmämietintö

Oikeusministeriö asetti 31.10.2023 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida aserikoksia koskeva rikoslain (39/1889) 41 luku ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joissa toteutetaan hallituksen ohjelman toimenpidekirjaukset. Valmistelun tavoitteena oli yleisesti ottaen, että luvun rangaistussäännökset muodostavat ajantasaisen, riittävän kattavan, selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden, jossa otetaan asianmukaisesti huomioon tekojen vahingollisuus ja vaarallisuus. Työryhmän työn painopiste oli sellaisissa ampuma-aseita koskevissa rikoksissa, joilla on kytkentä järjestäytyneeseen tai muuten ryhmissä tapahtuvaan rikolliseen toimintaan.

Työryhmän asettamispäätöksen mukaan tarpeellisiksi ja perusteltaviksi katsottavista lainsäädäntömuutoksista ja ennen kaikkea niiden laajuudesta riippui, onko tuloksena kokonaan uusi rikoslain 41 luku vai ainoastaan luvun tiettyjen säännösten päivittäminen. Tarvittaessa työryhmän tavoitteiden saavuttamiseksi ja sen tehtävien toteuttamiseksi aserikoksia koskevia muutoksia voitiin valmistella myös muualle rikoslakiin kuin vain sen 41 lukuun. Työryhmän oli myös valmisteltava rikoslakiin ehdotettavista muutoksista aiheutuvat muut lainsäädäntömuutokset, jotka voivat koskea esimerkiksi rikosten estämisessä ja selvittämisessä sovellettavia poliisilain (872/2011) 5 luvun ja pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun säännöksiä.

Työryhmän 24.4.2024 julkaistussa mietinnössä ”Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen” (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:12) ehdotetaan aserikoksia koskevan rikoslain uuden 41 luvun säätämistä. Lisäksi ehdotetaan myös eräitä muita lainsäädäntömuutoksia, jotka liittyisivät aserikoksia koskevien säännösten muutoksiin.

Työryhmämietinnön mukaan rikoslain 41 luvun 2 §:ssä säädettäisiin uutena rikoksena rangaistavaksi ampuma-aseen käsittely vakavaa rikollista toimintaa varten, josta tuomittaisiin enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Pykälän 1 momentin mukaan mainittuun rikokseen syyllistyisi se, joka pitää hallussaan ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettua ampuma-asetta tai kaikkia sen kokoaamiseen tarvittavia osia taikka lainaa tai luovuttaa sellaisen aseiden tai sen mainitut osat toiselle sellaisissa olosuhteissa, joissa tekijän tietten ase on omiaan päätyämään rikolliseen käyttöön, jossa tehdään rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on

vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu tai mainitun luvun 4 b §:ssä tarkoitettu kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Pykälän 2 momentin mukaan ampuma-aseen tai kaikkien sen kokoamiseen tarvittavien osien lainaaminen tai luovuttaminen järjestäytyneelle rikollisryhmälle tai sen yrittäminen katsottaisiin ampuma-aseen käsittelyksi vakavaa rikollista toimintaa varten.

Ampuma-aselain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta aseiden hallussapitoon ehdotetaan lisättäväksi rikoslain 41 luvun 3 §:n 1 momenttiin törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi. Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus korotettaisiin kahdeksi vuodeksi vankeutta. Nämä muutokset liittyisivät hallitusohjelmakirjauksiin.

Hallitusohjelmakirjauksiin liittyy myös se, että rikoslain 41 luvun 6 §:ssä vaarallisen esineen hallussapidon enimmäisrangaistus korotettaisiin yhdestä vuodesta kahdeksi vuodeksi vankeutta ja rikoslain 41 luvun 7 §:ssä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapidon enimmäisrangaistus korotettaisiin kuudesta kuukaudesta yhdeksi vuodeksi vankeutta. Viimeksi mainitun rikoksen nimikettä tarkennettaisiin lisäämällä siihen ”vakavaan”.

Eräitä lähinnä hallinnollisten velvoitteiden rikkomisiksi luonnehdittavia tekoja siirrettäisiin ampuma-aserikosta koskevan rikoslain 41 luvun 1 §:n 1 momentin 4–8 kohdasta lievää ampuma-aserikosta koskevaan luvun 4 §:ään. Samalla viimeksi mainittuun rikokseen liitettäisiin vankeusuhka, teosta voitaisiin jatkossa tuomita sakkoo tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Rikoslain 41 luvun loppuun tulisi määritelmäpykälä (10 §), jolla selvennettäisiin sitä, että luvun ampuma-aseita koskeviin säännöksiin sovelletaan ampuma-aselain määritelmäsäännöksiä.

Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että ampuma-aseen käsittelystä vakavaa rikollista toimintaa varten tulisi rikoksen selvittämisessä telekuuntelun käyttämisen perusterikos. Ehdotettu muutos tekisi kyseisestä rikoksesta myös telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen ja peitetoiminnan käyttämisen perusterikoksen.

Lisäksi lähinnä teknisluonteisia lainsäädäntömuutoksia ehdotetaan tehtäväksi rikessakkorikkomuksista annettuun lakiin (986/2016), ampuma-aselakiin ja järjestyslakiin (612/2003).

Mietinnön mukaan lainsäädäntömuutosten aiheuttamat vuosittaiset ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokustannukset olisivat 15 prosentin ns. rangaistusjousto huomioon ottaen ampuma-aseen käsittelyrikoksen säätämisestä rangaistavaksi noin 725 000 euroa (9 vankipaikkaa), törkeää ampuma-aserikosta koskevista muutoksista noin 14 345 000 euroa (175 vankipaikkaa) sekä vaarallisia esineitä ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia esineitä ja aineita koskevista enimmäisrangaistusmuutoksista noin 1 003 000 euroa (508 000 + 495 000 euroa, 6 + 6 = 12 vankipaikkaa). Yhteensä ehdotonta vankeusrangaistusta koskevat vuosittaiset kustannusvaikutukset olisivat noin 16 074 000 euroa (196 vankipaikkaa). Lisäksi lainsäädäntömuutoksista aiheutuva yhdyskuntapalveluiden vuosittainen kustannuslisäys olisi noin 162 000 euroa.

Mietinnössä ampuma-aseen käsittelyrikoksen säätämisestä rangaistavaksi arvioidaan aiheutuvan vuosittaiset noin 67 000 euron suuruiset rikosprosessia koskevat kustannukset ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidon enimmäisrangaistuksen korottamisesta vuosittaiset noin 1 118 000 euron suuruiset rikosprosessia koskevat kustannukset (rikosta ei voitaisi enää käsitellä sakkomenettelyssä).

1.2 Pyydetty ja saadut lausunnot

Työryhmämietinnöstä pyydettiin lausunto 39 taholta lausuntopyynnöllä, joka julkaistiin 24.4.2024 lausuntopalvelu.fi-sivustolla. Lausuntoaika päättyi 7.6.2024. Lausunto saatiin 14.6.2024 mennessä 23 taholta. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ainoastaan ilmoitti, että sillä ei ole lausuttavaa. Lausunto pyydettiin seuraavilta tahoilta (tähdellä (*) merkityt antoivat lausunnon):

Puolustusministeriö *
Sisäministeriö (poliisiosasto) *
Valtiovarainministeriö *

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Oikeuskanslerinvirasto *
Keskusrikospoliisi *
Poliisihallitus *
Rikosseuraamuslaitos *
Tuomioistuinvirasto
Valtakunnansyyttäjän toimisto (Syyttäjälaitos) *

Helsingin hovioikeus *

Turun hovioikeus

Helsingin kärjäoikeus *

Oulun kärjäoikeus *

Pohjois-Karjalan kärjäoikeus

Etelä-Suomen syyttäjäalue

Itä-Suomen syyttäjäalue

Pohjois-Suomen syyttäjäalue

Helsingin poliisilaitos *

Kaakkois-Suomen poliisilaitos

Pohjanmaan poliisilaitos

Suomen Asianajajaliitto *

Juristiliitto (rek. Suomen Lakimiesliitto) *

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry *

Suomen Syyttäjähdistys ry

Suomen tuomariliitto ry *

Julkiset oikeusavustajat ry

Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry

Oikeuspoliittinen yhdistys – Demla ry

Suomen Kriminalistiyhdistys ry

Rikosseuraamusalan henkilöstöyhdistys RikHe ry

Vankilavirkailijain Liitto VVL ry

Reserviläisliitto ry *

Suomen Ampumaurheiluliitto ry *

Suomen Metsästäjäliitto ry *

Suomen Asehistoriallinen Seura ry *

Suomen Riistakeskus *

Helsingin yliopisto/professori Sakari Melander

Helsingin yliopisto/professori Kimmo Nuotio

Edellä mainittujen lisäksi lausunnon toimittivat SaferGlobe ry ja eräs yksityishenkilö.

2 Yleistä

Puolustusministeriöllä ei ole huomautettavaa mietinnöstä.

Sisäministeriön mukaan yleisesti ehdotetut sääntelyratkaisut ja niiden tavoitteet ovat erittäin kannatettavia. Erityisesti ehdotettu RL 41 luvun 3 § (törkeä ampuma-aserikos) ja kyseisen rikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen kahteen vuoteen on välttämätön sääntelyratkaisu, jos tavoitteena on vakavien ampuma-aserikosten rangaistusten koventaminen.

Oikeuskanslerinviraston mukaan kansanvaltaisessa yhteiskunnassa erilaisten tekojen paheksuttavuuden määrittely on laajasti vaaleilla valitun lainsäätäjän harkintavallan piirissä ja myös perustuslakivaliokunta on kuvannut lainsäätäjän liikkumavaran kriminalisointien säätämässä olevan varsin väljä (esim. PeVL 1/2021 vp, kohta 6). Perustuslain säätäjän tarkoituksena ei ole ollut kontrolloida rangaistusjärjestelmän yleistä kehittämistä eikä perustuslaki aseta tiukkoja rajoja rangaistusten korottamiselle, kunhan muutokset kytketään hyväksyttäviin perusteluihin.

Keskusrikospoliisin mukaan sen näkemykset ovat tulleet huomioiduksi jo mietinnön valmisteluvaiheessa. Keskusrikospoliisi pitää mietinnössä ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja kannatettavina.

Poliisihallituksen mukaan sen ja keskusrikospoliisin asiantuntijat osallistuivat työryhmän työskentelyyn. Työryhmän mietinnössä on hyvin huomioitu pääministeri Orpon hallituksen ohjelman kirjaukset aserikoksista ja sen lisäksi kirjauksiin liittyvät poliisin näkökulmat. Poliisihallitus pitää mietintöä kattavana ja hyvin perusteltuna. Poliisihallitus pitää tärkeänä, että aserikoksia koskevaa rikoslain 41 lukua on tarkasteltu kokonaisuutena. Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen ja tunnusmerkistön kvalifiointiperusteiden tarkistaminen lisää yleisestäävyttä ja yksinkertaistaa rangaistuskäytäntöä.

Rikosseuraamuslaitos yhtyy mietinnössä esitettyyn johtopäätökseen siitä, että aserikosten rangaistusten ankaroittamista koskevat lainsäädäntöehdotukset johtaisivat toteutuessaan huomattavaan Rikosseuraamuslaitoksen työmäärän lisääntymiseen. Lainsäädäntöuudistuksen edellytyksenä on käytännössä uusien vankipaikkojen rakentaminen.

Syyttäjälaitoksen mukaan ehdotettujen muutosten tarpeellisuus ja oikeasuhteisuus on perusteltu työryhmämietinnössä. Esitetyssä lainmuutoksessa on kysymys painavasta yhteiskunnallisesta tarpeesta liittyen oikeushyvien suojeluun ja rikosten ennalta estävyyteen. Jos lainsäädäntömuutoksella voidaan vuositasolla estää vähäinenkin määrä henkirikoksia tai muuta vakavaa väkivaltarikollisuutta, lainuudistusta voidaan pitää onnistuneena. Rangaistusasteikot aserikoksista ovat pysyneet samoina siitä asti, kun ne siirrettiin rikoslain 41 lukuun vuonna 2007, mutta rikollisuus on sen jälkeen muuttunut ammattimaisempaan ja järjestäytyneempään suuntaan.

Helsingin hovioikeuden mukaan mietintö on suurelta osin kiitettävän perusteellinen ja tasapainoinen siitä huolimatta, että ehdotetut muutokset perustuvat hallitusohjelman ehdottomiin kirjauksiin. Kuitenkin kulloisenkin hallituksen rikosoikeutta koskevat ohjelmakirjaukset on voitava sovittaa rikosoikeudelliseen systematiikkaan.

Helsingin kärjäoikeuden mukaan mietintö on kokonaisuutena laaja ja se on valmisteltu monet eri näkökohdat huomioon ottaen. Perustelut ovat selkeitä ja niistä käy selvästi ilmi ehdotettujen säännösten tarpeellisuus työryhmälle asetettuihin tavoitteisiin nähden. On myös selvää, että hallitusohjelman kirjaukset ovat osaltaan vaikuttaneet mietinnön sisältöön. Kokonaisuutena kärjäoikeus toteaa, että ehdotetuille muutoksille on tarve, jotta säädösten tasolla on ajoissa reagoitu jo havaittavissa oleviin ja oletettaviin muutoksiin ampuma-aserikollisuudessa.

Oulun kärjäoikeuden mukaan esitys painottuu yksinomaan ampuma-aseisiin jättäen täysin pohdinnan ulkopuolelle patruunat (tavalliset ja erityisen vaaralliset) ja erityisen vaaralliset ammuksiset.

Helsingin poliisilaitos pitää esitettyjä muutoksia kannatettavina. Helsingin poliisilaitoksen arvion mukaan erityisesti ampuma-aseen hallussapitoon yleisellä paikalla liittyvä törkeän ampuma-aserikoksen uusi kvalifiointiperuste ja vähimmäisrangaistuksen korottaminen saattavat vaikuttaa ampuma-aserikollisuuteen lakimuutoksen tavoitteiden mukaisesti.

Juristiliitto pitää tärkeänä puuttumista ammattimaiseen rikollisuuteen ja jengirikollisuuteen. Muutosten edellyttämä resurssitarve on huomattava myös muualla kuin vankeinhoidossa, koska muutokset tulevat lisäämään niin pakkokeinokäsittelyjen, oikeudenkäyntien kuin vankien määrää. Lisäksi panostuksia tulee tehdä aserikollisuuteen liittyvän osaamisen kehittämiseen oikeuslaitoksen toimijoiden henkilöstölle.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry näkee aselakien tarkastelun ja lakeihin liittyvät uudistukset positiivisena kehityksenä. Kehityssuunta on oikea ja tarkastelua muutosten toimivuudesta tulee tehdä tulevina vuosina säännöllisesti.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan työryhmämietintö on kattava ja hyvin valmisteltu, huomioiden useat eri näkökulmat. Perustelut ovat selkeitä, ja niistä ilmenee ehdotettujen säännösten tarpeellisuus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. On selvää, että hallitusohjelman kirjaukset ovat vaikuttaneet mietinnön sisältöön. Kokonaisuutena tuomariliitto katsoo, että ehdotetut muutokset ovat tarpeellisia, jotta säädöstasolla voidaan ajoissa reagoida havaittavissa oleviin ja oletettaviin muutoksiin ampuma-aserikollisuudessa.

Reserviläisliitto ry:n mukaan hallitusohjelmassa asetetut tavoitteet ovat erittäin kannatettavia. Nähtävissä olevalle kehitykselle on tehtävä etupainotteisesti riittäviä toimenpiteitä. Muutoksilla on painava yhteiskunnallinen tarve ja toivottavasti myös ennaltaehkäisevä vaikutus.

Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n mukaan mietintö on ansiokkaasti ja perusteellisesti laadittu.

Suomen Metsästäjäliitto ry kiittää työryhmän ansiokkaasta työstä aserikosten ehkäisemiseksi Suomessa. Aselainsäädäntö on muuttunut useaan otteeseen viimeisen 15 vuoden aikana ja muuttunut vaikeaselkoisemmaksi tavalliselle kansalaiselle. On jo nähtävissä, että lainkuuliaisetkaan kansalaiset eivät aina osaa noudattaa kaikkia sen yksityiskohtia. Aserikollisuuden estäminen ja ehkäiseminen kiristyvien tuomioiden avulla on perusteltua. Toivotaan kuitenkin erityisesti, että jatkovalmistelussa huomioidaan vähäiset, tahattomat tai tiedon puutteeseen perustuvat ampuma-aselainsäädännön rikkomukset, jotka eivät ole loukanneet vakavasti jonkun henkeä tai terveyttä taikka henkilökohtaista turvallisuutta niin, että niistä annettavat rangaistukset ovat oikeasuhteisia ja voidaan asettaa rangaistusasteikon lievempään päähän.

Suomen Asehistoriallinen Seura ry pitää hyvänä, että kasvavaan jengiväkivaltaan ja järjestäytyneen rikollisuuden uhkaan suhtaudutaan vakavasti sekä toteutettavissa olevia toimenpiteitä myös niiden ehkäisemiseksi suunnitellaan.

Suomen Riistakeskuksen mukaan työryhmä on tehnyt hyvin perusteellisen mietinnön. Muuttunut turvallisuustilanne Euroopassa Venäjän Ukrainaan käynnistämän hyökkäyssodan vuoksi saattaa lisätä entisestään rikollisryhmien

aseistautumisen riskiä tulevaisuudessa. Myös Ruotsin esimerkkien ns. katujengien aseistautumisen osalta voidaan nähdä edellyttävän varautumista ennakolta Suomessa vastaaviin tilanteisiin.

SaferGlobe ry:n mukaan rangaistuksien ankaroittamisen lisäksi tulisi ottaa huomioon muita keinoja, jotka perustuvat ymmärrykseen miksi, milloin ja miten aseita käytetään rikollisesti. Mietinnössä tulisi myös pyrkiä kehittämään kiinnijäämisriskiä. Mietinnössä ei ole huomioitu keinoja, jotka voisivat ennaltaehkäistä laitonta asekauppaa. Ase- ja ampumarikoksissa keskeistä on usein myötävaikuttaminen, mitä ei ehdotetuissa uudistuksissa tarkastella.

Lisäksi SaferGlobe ry:n mukaan mietinnön ja varsinkin uuden lain tulisi huomioida aseteknologian sekä aseiden käytön nopea kehitys Venäjän hyökkäyssodan alettua. Tämän lisäksi 3D-printtausta käytetään jo nyt aseiden valmistuksessa niin, että printattujen osien lisäksi aseiden valmistuksessa käytetään ostettuja osia ja komponentteja. Aseiden tehostaminen tai tuunaaminen pitäisi huomioida. Ampumaseläki nimensäkin mukaan huomioi vain ampuma-aseet. Olisi tärkeää vastuuttaa aselupien kantajia myös laissa niin, että luvista harhauttaminen tai lupien vastainen käyttö olisi entistä rangaistavampaa.

Yksityishenkilön mukaan ehdotetut uudistukset ovat tehottomia, tarkoituksettomia ja poliittisia. Ampuma-aserikosten määrä ei ole noussut Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Rikosoikeutta tulee käyttää vasta viimesijaisena keinona.

3 Ampuma-aserikoksen eräiden tekotapojen muuttaminen lieviksi ampuma-aserikoksiksi

Sisäministeriön mukaan säännöskohtaisista perusteluista tai muualtakaan ei käy ilmi, mihin tarpeeseen tällä muutoksella pyritään vastaamaan. Osa teko-tavoista on luonteeltaan sellaisia, että ne voivat olla vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen tai terrorismiin liittyviä esitekoja.

Poliisihallitus pitää ehdotusta perusteltuna.

Syyttäjälaitoksen mukaan voimassa olevan rikoslain 41 luvun 1 §:n 1 momentin 4–8 kohtien mukaisten ampuma-aserikosten rikostunnusmerkistöjen siirtäminen lain lievien ampuma-aserikosten piiriin on perusteltua.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotettu muutos on aiheellinen. On hyvä, että aserikosten tunnusmerkistöjen ja rangaistusasteikoiden ajanmukaisuutta tarkas-tellaan kriittisesti. Nykymuodossaan ampuma-aserikoksen tunnusmerkistö käsittää moitittavuudeltaan ja vaarallisuudeltaan merkittävän erilaisia tekotapoja.

Helsingin kärjäoikeuden mukaan ehdotettu muutos on perusteltu ottaen huomioon kyseisten tekotapojen luonne ja niiden moitittavuusaste.

Oulun kärjäoikeuden mukaan kyseisten kohtien mukaiset teot rinnastuvat laadultaan hallinnollisten velvoitteiden rikkomiseen, mutta ovat laadultaan vakavampia kuin ampuma-aselain 103 §:ssä ampuma-aserikkomuksiksi määritellyt teot.

Helsingin poliisilaitos pitää ehdotusta perusteltuna.

Suomen Asianajajaliiton mukaan esitys on perusteltu siltä osin, että muutos selkeyttää tilannetta.

Suomen tuomariliitto ry pitää ehdotettua muutosta perusteltuna, ottaen huomioon kyseisten tekotapojen luonteen ja moitittavuusasteen.

Reserviläisliitto ry:n mukaan muutos on perusteltu.

Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Metsästäjäliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Asehistoriallinen Seura ry:n mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna.

Suomen Riistakeskuksen mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna nimenomaan eräiden hallinnollisten menettelyiden osalla.

4 Vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuvan ampuma-aseen käsittelyn säätäminen rangaistavaksi

Sisäministeriön mukaan säännöksen tunnusmerkistö on kohtuullisen monimutkainen. Ehdotetussa sanamuodossa käytetään esimerkiksi erityiseen tahallisuuteen viittaavaa termiä "tieten" ilman, että sen merkitykseen otetaan nimenomaisesti kantaa säännöskohtaisissa perusteluissa. Mikäli tarkoituksena on, että lainkohdan soveltaminen edellyttäisi yleisestä tahallisuusopista poikkeavaa korotettua tahallisuutta, joka peittäisi tunnusmerkistötasolla myös tulevan rikoksen, lainkohta soveltuu hyvin heikosti käytännön tapauksiin. On kohtuutonta vaatia tietoisuutta tai edes tarkkaa arviota sellaisten reaalimaailman olosuhteiden ja muiden seikkojen käsilläolosta, jotka eivät ole vielä realisoituneet ja joiden realisoitumiseen vaikuttavat useat tekijän tietoisuuden ja hallinnan ulkopuolella olevat tapahtumat.

Sisäministeriön mukaan edellä mainittuja ongelmia voisi olla mahdollista poistaa rakentamalla tunnusmerkistö kielletylle käyttötarkoitukselle, josta tekijälle on syntynyt vallitsevien olosuhteiden ja yleisen elämäkokemuksen perusteella perusteltu oletus. Esimerkiksi: "joka pitää hallussaan [esineiden kuvaus] taikka lainaa tai luovuttaa [esineiden kuvaus] sellaisissa olosuhteissa, joissa [esineiden kuvaus] voidaan perustellusti olettaa olevan tarkoitettu [rikosten kuvaus] tekemistä varten". Lisäksi säännöskohtaisissa perusteluissa voisi käsitellä uuden kriminalisoinnin suhdetta osallisuusoppiin ja erityisesti avunantovastuuseen.

Oikeuskanslerinviraston mukaan jatkovalmistelussa on yhä syytä pohtia erillis-sääntelyn tarvetta, tunnusmerkistön täsmällisyyttä ja soveltamisalaa. Perusteluista vielä jossain määrin täsmentymättömäksi jää se, minkälaisiin tilanteisiin uusi säännös vastaa ja erillissääntelyn välttämättömyys, kun aseiden luvaton hallussapito ja luvaton luovuttaminen on nykyisinkin kriminalisoitu ja rikoslain sääntely mahdollistaa monin paikoin sen huomioon ottamisen, että ampuma-aserikos liittyy järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Poliisihallitus pitää ehdotusta perusteltuna.

Syyttäjälaitoksen mukaan esitys vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuvan ampuma-aseen käsittelyn säätämisestä rangaistavaksi on kannatettava. Yhdenkin ampuma-aseen lainaaminen tai luovuttaminen esimerkiksi järjestäytyneelle rikollisryhmälle tai aseiden säilyttäminen sellaisen ryhmittymän lukuun on vakavaa vaaraa ilmentävä teko. Edellytyksenä rangaistavuudelle ei tule olla teon kohdistuminen yhtä useampaan ampuma-aseeseen, vaan teon kohdistumisen yhteenkin aseeseen on oltava riittävää.

Syyttäjälaitoksen mukaan esimerkiksi nykyaikaiset pistoolit ovat helposti purettavissa osiin, jolloin useat henkilöt yhdessä voivat pitää hallussa kaikkia ampuma-aseiden kokoamiseen tarvittavia osia. Siksi on tärkeää, että tähän rikokseen voi syyllistyä yhdessä tekemisen kautta pitämällä itse hallussa vain yhtä aseiden osaa, siten kuin mietinnön sivulla 129 on selostettu. Esitetyn rangaistussäännöksen kirjoitusasu ohjaa kuitenkin helposti tulkitsemaan, että teossa edellytettäisiin kaikkien aseiden osien olevan samalla henkilöllä. Jotta säännöksen soveltaminen, rangaistavan menettelyn toteuttaminen ja rikoksen lukeminen syyksi eivät muodostuisi mahdottomaksi tai miltei mahdottomaksi, on perusteltua, että abstraktinen vaara on riittävä.

Helsingin hovioikeus otaksuu mietinnön tavoin ehdotetun uuden tunnusmerkistön jäävän melko vähälle soveltamiselle. Hovioikeus korostaa sitä mietinnössä olevaa näkökohtaa, että mahdolliset näyttövaikeudet eivät saa johtaa aikaisempien rikosten perusteella rankaisemiseen. Hovioikeus pitää säännöstä tarpeellisenä sääntelyn kattavuuden varmistamiseksi.

Helsingin hovioikeuden mukaan se, että nyt esitetty rangaistussäännös koskee rikoksen yritystä edeltävää vaihetta, ei itsessään perustele valintaa abstraktisesta vaarasta. Konkreettinen vaara ei merkitse, että rikoksen tekeminen on aloitettu. Koska nyt rangaistavaksi tarkoitetaan säätää ampuma-aseiden käsittely muuta kuin tiettyä tiedossa olevaa rikosta varten, lienee abstraktinen vaara luontevin valinta. Tältä osin yleisperusteluja olisi kuitenkin aihetta tarkistaa.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotetun säännöksen muotoilu ei ole täysin onnistunut. Rikoslain kokonaisuudistuksesta lukien noudatetun periaatteen mukaisesti rangaistussäännöksessä ei ole tarpeen säätää tahallisuudesta. Lähtökohtana on, että nimenomaisia tahallisuutta koskevia tunnusmerkkejä käytetään silloin, kun rangaistavuus edellyttää tekijältä tavanomaista korkeampaa tahallisuuden astetta. Muotoilu ”rikolliseen käyttöön, jossa tehdään rikos” ei hovioikeuden käsityksen mukaan ole sujuvaa säädöskieltä. Mietinnön perusteella ”rikollisen käytön” tunnusmerkille ei ole tarkoitettu mitään itsenäistä merkitystä, minkä vuoksi kyseistä rakennetta on syytä sujuvoittaa.

Helsingin hovioikeuden mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ei ole itsenäinen rikoksensa, vaan kyseisen rangaistussäännöksen kuvaamin tavoin rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 ja 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen esivaihe. Hovioikeus ei pidä tarpeellisena säätää ampuma-aseen käsittelystä minkään rikoksen valmistelua varten. Sama koskee myös viitatuksi ehdotettua kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten (rikoslain 34 a luvun 4 b §). Rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä säädetyistä tekotavoista kaikki paitsi 1 momentin 1 kohdan mukainen ovat enimmäisrangaistukseltaan vähintään neljä vuotta. Säännöksessä olisi siten viitattava kyseiseen 1 kohtaan.

Helsingin hovioikeus pitää näin ollen selkeämpänä muotoiluna ehdotetun säännöksen 1 momentille:

”Joka pitää hallussaan ampuma-aselain 2 §:ssä tarkoitettua ampuma-asetta tai kaikkia sen kokoamiseen tarvittavia osia taikka lainaa tai luovuttaa sellaisen aseiden tai sen mainitut osat toiselle [poisto] olosuhteissa, joissa [poisto] ase on omiaan päätyämään käytettäväksi sellaisen rikoksen tekemiseen, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen - -.”

Helsingin kärjäoikeuden mukaan mietinnössä on asianmukaisesti perusteltu tarve säätää vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuva ampuma-aseiden käsittely rangaistavaksi. On myös perusteltua, että teosta voidaan tuomita riippumatta siitä, onko ampuma-aseita yksi tai useampia, sekä riippumatta siitä onko esimerkiksi aseiden osat luovutettu yhden vai useamman henkilön toimesta. Tuomitsemiskynnyksen ylittyminen edellyttäneen useimmiten useiden eri seikkojen kokonaisharkintaa mietinnössä todetusti.

Oulun kärjäoikeuden mukaan säännöksestä puuttuu patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten huomiointi. On syytä myös huomioida, että patruunoita voidaan luovuttaa aseiden yhteydessä tai erikseen.

Helsingin poliisilaitos pitää esitettyä vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuvaa ampuma-aseiden käsittelyn säätämistä rangaistavaksi perusteltuna ja tarpeellisena. Nyt esitetyllä muutoksella jo yhden ampuma-aseiden lainaamisen tai luovuttamisen järjestäytyneelle rikollisryhmälle voitaisiin katsoa täyttävän rikoksen tunnusmerkistön.

Suomen Asianajajaliiton mukaan ongelmaksi muodostuu kyseisen lainkohdan riittävän tarkkarajainen määrittely. Työryhmämietinnön perusteella harkittavaksi tulee se, voitaisiinko vastaavaan ennalta estävään kriminalisointiin päästä selkeämmin laajentamalla nykyisiä lainkohtia (nimenomaisesti tietyt valmistelu-rikokset sekä RL 6:5 ja 17:1a).

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry näkee kehityssuunnan erittäin hyvänä, koska ampuma-aseita tavataan rikollisilla huomattavasti aiempaa useammin. Tutkinnan resurssia tulee huomioida riittävästi.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan mietinnössä on asianmukaisesti perusteltu tarve säätää vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuva ampuma-aseen käsittely rangaistavaksi. On myös perusteltua, että teosta voidaan tuomita riippumatta ampuma-aseiden määrästä tai aseiden osien luovuttajien lukumäärästä. Tuomitsemiskynnyksen ylittyminen edellyttäneen useimmiten useiden eri seikkojen kokonaisharkintaa, kuten mietinnössä on todettu.

Reserviläisliitto ry:n mukaan muutos on perusteltu.

Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Metsästäjäliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Riistakeskuksen mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna.

SaferGlobe ry:n mukaan muutos on perusteltu.

5 Törkeän ampuma-aserikoksen uuden kvalifiointiperusteen lisääminen

Oikeuskanslerinviraston mukaan jossain määrin epäselväksi jää toistaiseksi se, miten ehdotuksessa on harkittu sellaiset tilanteet, joissa henkilöllä on sinänsä lupa aseeseen hallussapitoon, mutta hän pitää asetta yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa mukanaan aselupansa ja siten ampuma-aselain vastaisesti. Jatkovalmistelussa asiaa olisi yhä syytä selventää.

Poliisihallitus pitää ehdotusta perusteltuna.

Syyttäjälaitoksen mukaan aseet yleisillä paikoilla aiheuttavat erityisen vaaran, joka voi kohdistua myös lukuisiin, täysin sivullisiin henkilöihin. Kyseinen ankaroittamisperuste on tarpeellista lisätä törkeän ampuma-aserikoksen tunnusmerkistöön.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotetun kvalifiointiperusteen mukaisen menettelyn aikaisempaa ankarampi rankaiseminen on hovioikeuden käsityksen mukaan sinänsä perusteltua. Hovioikeus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, onko mietinnössä valittu lähestymistapa kaikkein tarkoituksenmukaisin. Perusteltua voisi olla arvioida erikseen yhtäältä tarvetta törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamiselle ja toisaalta tarvetta ampuma-aseen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa mukana pitämisen ankarammasta rankaisemisesta.

Helsingin kärjäoikeuden mukaan uusi kvalifiointiperuste on mietinnön perusteluista ilmenevistä syistä tarpeen ja sillä voidaan varautua myös ampuma-aserikollisuuden muuttuvaan luonteeseen tulevaisuudessakin. Työryhmän mietinnössä esitetty pykäläluonnos on tarkkarajainen sen soveltamiskäytännön kannalta.

Oulun kärjäoikeuden mukaan myös tästä tunnusmerkistöstä puuttuu patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten huomiointi. Kohdan 1 muotoilu nykyisellään ei myöskään kata katkaistun kertatulitoimisen haulikon hallussapitoa, vaikka kyseessä on ase, joka lähietäisyydeltä on huomattavan tulivoimainen. Kyse on myös aseesta, jonka perinteinen käyttötarkoitus liittyy yksinomaan vakavaan tai ammattimaiseen rikollisuuteen. Sinänsä uusi 4 kohta kattaa myös katkaistun haulikon yleisellä paikalla/kulkuneuvossa, mutta ei muualla.

Helsingin poliisilaitoksen mukaan mietinnön merkittävin poliisin toimintaan vaikuttava muutos on uuden kvalifiointiperusteen lisääminen. Ladatun ampuma-aseen hallussapitoon yleisellä paikalla liittyy aina vaara sen käyttämisestä. Henkilöt, joilta aseita löydetään, ovat usein tavalla tai toisella mukana rikollisessa toiminnassa ja heillä on valmius aseiden käyttämiseen.

Suomen Asianajajaliiton mukaan ampuma-aseiden hallussapito julkisella paikalla ei vaarapotentiaalistaan huolimatta monissa tilanteissa rinnastu vakavuudeltaan nykyisen lainkohdan sisältämiin kvalifiointiperusteisiin. Tilanteet, joissa ampuma-aseiden hallussapito julkisella paikalla aiheuttaa erityistä vaaraa, koskevat pääsääntöisesti sellaisia tilanteita, joissa arvioitavana on myös muita rikosnimikkeitä. Kaksinkertaisella kvalifioinnilla ei saavutettaisi juurikaan sellaisia hyötyjä, joita lakiesityksessä toivotaan. Yhdessä ehdotetun vähimmäisrangaistuksen korottamisen kanssa lainsäätäjäksi tulisi luoneeksi tilanteen, jossa ensikertalaisena tuomittavan rikoksentehtäjän kohdalla käytettävissä ei olisi muuta seuraamusvaihtoehtoa kuin ehdoton vankeus. Erilaisten riskiarviointien ja mahdollisten seuraamusten etukäteispunninta painottuu varsin vahvasti erilaisiin talous- ja elinkeinorikoksiin.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry näkee kehityssuunnan hyvänä.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan uusi kvalifiointiperuste on tarpeellinen ja sillä voidaan varautua ampuma-aserikollisuuden muuttuvaan luonteeseen. Ehdotettu pykäläluonnos on tarkkarajainen sen soveltamiskäytännön kannalta.

Reserviläisliitto ry:n mukaan muutos on perusteltu.

Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n mukaan ehdotus on perusteltu säännöksen tarkoitus huomioon ottaen. Kohtuuttomia tilanteita voi kuitenkin muodostua esimerkiksi silloin, kun henkilö, jolla ei ole hallussapito-oikeutta, kuljettaa alle 15-vuotiaan ampumaurheilijan asetta ampumatapahtumaan lapsen harrastusta mahdollistaakseen. Säännökseen tai sen perusteluihin ehdotetaan lisättäväksi asiaankuuluva maininta.

Suomen Metsästäjäliitto ry:n mukaan ehdotus on perusteltu säännöksen tarkoitus huomioon ottaen, mutta muutoilu, jossa henkilö pitää ampuma-asetta yleisellä paikalla ilman hallussapito-oikeutta, voi vaikuttaa kohtuuttomalta joissakin tilanteissa. Esimerkiksi alle 15-vuotiaan aseiden kuljettaminen ampumatapahtumaan holhoojan tai muun ilman hallussapito-oikeutta olevan henkilön toimesta voi johtaa tahattomaan rikokseen. Myös kuolinpesän aseiden kuljettamisessa voi olla vastaavia ongelmia. Säännökseen tai sen perusteluihin esitetään lisättäväksi asiaankuuluva maininta.

Suomen Asehistoriallinen Seura ry:n mukaan lakiehdotus kohdistuu pääasiassa esineiden kriminalisoinnin tiukentamiseen, eikä itse väkivaltaiseen käyttäytymiseen ja tekoihin. Ongelmallista on laittoman aseiden kuljettaminen autossa, joka saattaa olla ainoastaan aseiden siirtämistä. On selvää, että laitonta asetta saatetaan pitää mukana suunniteltua väkivallantekoa varten, tai rikollisen omaan hätävarjelutarkoitukseen, tai ääripäässä sitä ei aiota tai edes voida käyttää väkivaltaan, esimerkiksi ilman patruunoita.

Suomen Riistakeskuksen mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna säännöksen todellinen tarkoitus huomioon ottaen. Ehdotuksen muotoilu saattaa joissakin tilanteissa vaikuttaa kohtuuttomalta. Esimerkiksi nuoren, alle 15-vuotiaan henkilön ja hänen käyttöönsä tarkoitetun aseiden kuljettaminen holhoojan, isovanhemman tai esim. naapurin, jolla ei oikeutta ko. aseiden hallussapitoon, toimesta esim. ampumahiihtotapahtumaan tai -harjoituksiin, ampumaradalle tai metsästystapahtumaan, jossa asetta käytetään ampuma-asettain mukaisesti valvotussa käytössä, saattaisi johtaa epähuomiossa syyllistymiseen ko. rikokseen. Vastaava tilanne voi olla kuljetettaessa vaikkapa kuolinpesän aseita, joissa voi olla esim. taskuase. Säännökseen tai sen perusteluihin esitetään lisättäväksi asiaan kuuluva maininta.

SaferGlobe ry:n mukaan muutos on perusteltu.

Yksityishenkilön mukaan uusi kalliointiperuste on täysin epäsuhdassa luvallisen aseiden vastaavaan kantamiseen ja kuljettamiseen lupaehtojen vastaisesti.

6 Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen

Oikeuskanslerinviraston mukaan vähimmäisrangaistuksen korottaminen kahteen vuoteen olisi varsin merkittävä muutos, jolla mietinnössä olevan arvion mukaan olisi merkittäviäkin vaikutuksia esimerkiksi vankimääriin. Vaikutusta tulisi lisäämään osaltaan myös uusi törkeän ampuma-aserikoksen kvalifiointiperuste. Suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevassa luvussa on tuotukin esille suhteellisuusvaatimus, jonka merkitystä jatkovalmistelussa on yhä arvioitava. Säätämisyjärjestysperusteluissa on tuotu esille painavia näkökantoja esimerkiksi aserikollisuuden liitynnöistä ryhmissä tapahtuvaan rikolliseen toimintaan.

Oikeuskanslerinviraston mukaan esityksessä on tuotu esillekin epävarmuus siitä, missä määrin uusien rikosten tekemistä estävää vaikutusta lainsäädäntömuutoksilla olisi. Tämä saattaisi olla perusteltua tuoda esille myös suhdetta perustuslakiin koskevassa luvussa. Lisäksi suhteellisuusperiaatteen arvioimisen kannalta tarpeellista saattaisi olla arvioida ja tuoda päätöksentekijän tietoon myös joidenkin muiden aseisiin liittyvien rikosten rangaistusasteikkoja.

Oikeuskanslerinviraston mukaan jatkovalmistelussa on panostettava siihen, että päätöksentekijälle ei muodostu virheellistä käsitystä ampuma-aseen hallussapitorikoksen luonteesta ja siitä, minkälaiset teot tulisivat jatkossa lähtökohtaisesti rangaistavaksi vähintään kahden vuoden vankeusrangaistuksena. Jos asetta käytetään rikoksen tekemisessä, niin siitä rangaistaan erikseen. Ampuma-aseen käyttäminen tai hallussapito tietyn teon toteuttamiseksi voivat nykyisinkin tehdä eräistä rikoksista törkeän tekemuodon mukaisen rikoksen (esimerkiksi törkeä raiskaus, törkeä varkaus, törkeä ryöstö).

Poliisihallitus pitää ehdotusta perusteltuna.

Syyttäjälaitoksen mukaan työryhmän esitys on perusteltu. Törkeiden rikosten rangaistusasteikkojen täytyy vastata menettelyn rangaistusarvoa. Teon ankaralla rangaistavuudella todennäköisesti on myös ennalta estävä vaikutus, erityisesti laittomien aseiden kuljettamiseen ja hallussapitoon yleisillä paikoilla.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotettu vähimmäisrangaistuksen korotus tulisi koskemaan myös nykymuotoisia kvalifointiperusteita, mistä näkökulmasta asiaa ei mietinnössä ole juuri arvioitu. Tätä näkökulmaa on syytä terävöittää asian jatkovalmistelussa ja tarvittaessa harkittava muita toteuttamisvaihtoehtoja.

Helsingin hovioikeuden mukaan rikosten rangaistusasteikkojen tulee muodostaa mahdollisimman johdonmukainen kokonaisuus. Törkeän ampuma-aserikoksen kohdalla rangaistavuus perustuu keskeisesti presumoituun vaaraan, myös nyt ehdotetussa ja sinänsä kannatettavassa ampuma-aseen mukana pitämistä koskevassa kvalifointiperusteessa. Hovioikeus ei pidä johdonmukaisena, että rangaistusasteikkojen valossa yhtä suuri tai suurempi moitearvo kohdistetaan ampuma-aseen hallussapitoon yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa kuin ampuma-aseen hallussapitoon esimerkiksi tietyn henkilön panttivangiksi ottamista tai tappamista varten.

Helsingin hovioikeuden mukaan vielä selvemmin epäjohdonmukaisena ehdotettu rangaistusasteikko näyttäytyy vertailussa tosiasiallisiin rangaistustasoihin. Esimerkiksi törkeästä pahoinpitelystä tuomittavien ehdottomien vankeusrangaistusten keskipituus on kahden vuoden paikkeilla. Hovioikeuden käsityksen mukaan ei ole johdonmukaista, että presumoituun vaaraan perustuva rikostyyppi muodostuu keskimäärin ankarammin rangaistavaksi kuin tosiasiallisesti uhrin terveyttä vahingoittavat vakavat väkivaltarikokset.

Helsingin hovioikeuden mukaan on sinänsä perusteltua, että ainakin ehdotetun uuden kvalifointiperusteen mukaisen menettelyn vähimmäisrangaistus on korkeampi kuin nykyinen törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus. Edellä lausutun vuoksi hovioikeus ei kuitenkaan kannata ehdotettua vähimmäisrangaistuksen korottamista kahdeksi vuodeksi vankeutta.

Helsingin kärjäoikeuden mukaan korotuksella olisi oletettavasti etenkin uuden kvalifointiperusteen osalta nykyiseen rangaistusasteikkoon nähden suurempi rikoksia ennaltaehkäisevä vaikutus. Kärjäoikeus kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun vähimmäisrangaistuksen korottamisen myötä pelkää aseiden pitämisestä hallussa tuomittaisiin ehdotetun rangaistuksen alarajalla ankarammin kuin esimerkiksi törkeästä huumausainerikoksesta ja törkeästä pahoinpitelystä. Rangaistusasteikon korottamisen myötä törkeä ampuma-aserikos olisi nykyiseen tilanteeseen verrattuna selvästi useammin niin sanottu päärikos, josta tuomittaisiin ankarin rangaistus yhteistä rangaistusta mitattaessa. Tämä johtaisi osaltaan rangaistuskäytännön ankaroitumiseen, myös rangaistuslajivalinnan osalta. Ehdotus lisäisi myös kiireellisenä käsiteltävien vangitun juttujen määrää kärjäoikeuksissa.

Oulun käräjäoikeuden mukaan rangaistusasteikon minimin korottaminen kahteen vuoteen ei anna tuomioistuimille riittävästi pelivaraa seuraamusten harkintaan ja tapauskohtaiseen olosuhteiden arviointiin. Siirtymä ampuma-aserikoksesta törkeään ampuma-aserikokseen on liian jyrkkä. Odotettavissa on, että törkeän ampuma-aserikoksen kohtien 2 ja 3 (huomattava taloudellinen hyöty, erityinen suunnitelmallisuus) soveltamiskynnys nousee.

Helsingin poliisilaitos pitää ehdotusta perusteltuna.

Suomen Asianajajaliiton mukaan laissa säädetyn vähimmäisrangaistuksen ollessa 2 vuotta vankeutta, lainsoveltajalle ei jää lainkaan harkintavaltaa lajivalinnan osalta, vaan rangaistuksen lajina on aina ehdoton vankeus. Nykyisessä rikosoikeudellisessa järjestelmässä tämän valintamahdollisuuden puuttuminen on rajattu koskemaan vain törkeitä rikoksia, jotka pääsääntöisesti ovat luonteeltaan niin vakavasti toisten henkeä taikka terveyttä vaarantavia, ettei muulle seuraamukselle ole sijaa. Ehdotettu muutos ei riittävästi huomioi tekojen toisistaan poikkeavia olosuhteita ja siten tekijän syyllisyyteen ja teon vahingollisuuteen liittyviä eroja.

Suomen Asianajajaliiton mukaan varsin todennäköistä on, että muutos nostaisi olennaisesti vankimäärää ilman varsinaista yleistä turvallisuutta lisäävää hyötyä. Mikäli vankeinhoito ei kykene selviytymään vankien kuntouttamiseen liittyvistä tehtävistään, seuraamusjärjestelmän ankaroituminen voi pahimmassa tapauksessa johtaa jopa rikollisuuden kasvuun. Suomen Asianajajaliitto katsoo, että tulisi harkita vaihtoehtoa, jossa vähimmäisrangaistus jäisi kahden vuoden alapuolelle.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry näkee kehityssuunnan hyvänä.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan korotuksella olisi todennäköisesti rikoksia ennaltaehkäisevä vaikutus. Tuomariliitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotetun vähimmäisrangaistuksen korottamisen myötä pelkästä aseiden hallussapidosta tuomittaisiin ankarammin kuin esimerkiksi törkeästä huumausainerikoksesta ja törkeästä pahoinpitelystä. Korotuksen myötä törkeä ampuma-aserikos olisi nykyiseen tilanteeseen verrattuna selvästi useammin niin sanottu päärikos, josta tuomittaisiin ankarin rangaistus yhteistä rangaistusta mitattaessa. Tämä johtaisi osaltaan rangaistuskäytännön ankaroitumiseen, myös rangaistuslajivalinnan osalta.

Reserviläisliitto ry:n mukaan muutos on perusteltu.

Suomen Ampuma-urheiluliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Metsästäjäliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu, viitataan kuitenkin edellisen kohdan vastaukseen.

Suomen Asehistoriallinen Seura ry:n mukaan ehdotuksessa tai olemassa olevassa laissa törkeää kokonaisuutta ei ole määritelty yksiselitteisesti tai juuri ollenkaan, ja se jää oikeusasteen harkittavaksi. Törkeä ampuma-aserikos käsittää olemassa olevat määritelmät 1–3, uuden laittoman hallussapidon lisäksi. Näiden vanhojen olemassa olevien rangaistukset kiristyvät samalla, ilman että niiden kiristämistä on esityksessä varta vasten harkittu tai perusteltu. Kun tarkastelee Poliisihallituksen omia aikaisempia tulkintoja ampuma-aselaista, herää aiheellinen huoli uuden lain mahdollisista ylilyönneistä ja kansalaisen oikeusturvasta.

Suomen Asehistoriallinen Seura ry:n mukaan ensin minimirangaistuksen merkitystä korostetaan merkittävimpanä, mutta vertailussa tarkoitushakuisesti annetaan merkitys maksimirangaistukselle, jota harvoin tuomitaan. Laittoman aseiden hallussapitäminen törkeänä ampuma-aserikoksena ilman näyttöä väkivallasta, vertailussa lapsenraiskaukseen, rikkoo yleistä oikeustajua. Aserikosten esitetyt lainsäädäntömuutokset väärin tulkittuna saattavat toimia maanpuolustustahtoa ja -kykyä vastaan. Yksikin ei-jengiläinen tai ei-järjestäytyneeseen rikollisuuteen kuuluva, joka tuomitaan liian kevyin perustein tai jopa tarkoitushakuisesti, murentaa luottamusta suomalaisen yhteiskuntaan.

Suomen Riistakeskuksen mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna.

SaferGlobe ry:n mukaan muutos on perusteltu, vaikka tulisikin varmistaa, että vähimmäisrangaistuksen korottamisen jälkeenkin rangaistusasteikko pysyy tarpeeksi laajana.

Yksityishenkilön mukaan vähimmäisrangaistuksen korottaminen on täysin epäsuhdassa luvallisen aseiden vastaavaan kantamiseen ja kuljettamiseen lupaehtojen vastaisesti.

7 Vaarallisia esineitä ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia esineitä koskevien hallussapitorikosten enimmäisrangaistusten korottaminen

Poliisihallitus pitää ehdotusta perusteltuna.

Syyttäjälaitoksen mukaan esitettävän lain perustelut huomioiden johdonmukaista on, että myös vaarallisia ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia esineitä koskevien rikosten enimmäisrangaistuksia korotetaan.

Helsingin kärjäoikeuden mukaan käytännön tasolla merkittävin muutos enimmäisrangaistuksen korottamisen osalta on se, että teko ei enää ole sakko-menettelyssä käsiteltävissä. Tällä seikalla on oletettavasti merkittävä vaikutus etenkin rikosprosessin keston, vaikka asiat pääsääntöisesti voitaisiinkin käsitellä myönnettyinä tekoina kirjallisessa menettelyssä. Enimmäisrangaistuksen korottaminen ruuhkauttaisi entisestään tuomioistuimia, lähinnä kärjäoikeuksia.

Helsingin poliisilaitos pitää ehdotusta perusteltuna.

Suomen Asianajajaliiton mukaan kokonaisrangaistuksen nostamisella pääsääntöisesti pyritään vaikuttamaan rikoslajista kokonaisuudessaan tuomittavien rangaistusten keskiarvoon sitä nostavasti. Tältä osin mietinnössä esitetyt perustelut asteikkojen kiristämiseksi on syytä tarkentaa.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry näkee kehityssuunnan hyvänä.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan enimmäisrangaistuksen korottaminen ruuhkauttaisi tuomioistuimia, lähinnä kärjäoikeuksia, entisestään.

Reserviläisliitto ry:n mukaan muutokset ovat perusteltuja.

Suomen Ampuma-urheiluliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Metsästäjäliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Riistakeskuksen mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna.

SaferGlobe ry:n mukaan muutos on perusteltu varsinkin, jos lakiin löyhennetään myös esineiden määrittelyä.

8 Vankeusuhkan liittäminen lievään ampuma-aserikokseen

Poliisihallitus pitää ehdotusta perusteltuna.

Syyttäjälaitoksen mukaan kaikki ampuma-aseisiin liittyvät rikokset, rikosnimikkeestä huolimatta, merkitsevät aseiden rikollisen käyttämisen vaaraa sekä mahdollistavat tilanteita, joissa ampuma-asetta käyttäen tehtävien rikosten riski kasvaa. Lievän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikon ankaroittaminen 6 kuukauteen vankeutta mahdollistaa vielä rikoksen käsittelemisen summaarisessa menettelyssä.

Helsingin käräjäoikeuden mukaan ehdotus vankeusuhkan liittämisestä lievään ampuma-aserikokseen on perusteltu, kun otetaan huomioon, että lievää ampuma-aserikosta koskevaan pykälään siirretään jo nykyisin vankeusuhkan alla olevia ampuma-aserikoksen tekemuotoja. Nykyisen lievän ampuma-aserikoksen tekemuotoon kuuluvien tekojen osalta vankeuden tulisi olla hyvin poikkeuksellista, mikä olisi oikeuskäytännön yhtenäisyydenkin kannalta perusteltua tuoda ilmi asiaa koskevassa hallituksen esityksessä.

Oulun käräjäoikeuden mukaan esitys on perusteltu, ottaen huomioon nykyisten ampuma-aserikoksen kohtien 4–8 siirtäminen säännöksen alle ja se yhteiskunnallinen oikeudellinen intressi, mitä näillä säännöksillä suojataan. Mietinnössä mainittujen seikkojen ohella muutos lisää esitutkintaviranomaisille mahdollisuuksia perinteisten pakkokeinojen käytölle.

Helsingin poliisilaitos pitää ehdotusta perusteltuna.

Suomen Asianajajaliiton mukaan rangaistusasteikon ankaroittamista tulee jatkovalmistelussa vielä punnita, sillä vankeusrangaistus on jo lähtökohtaisesti seuraamuksena ankara.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry näkee kehityssuunnan hyvänä.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan ehdotus on perusteltu, kun otetaan huomioon, että lievää ampuma-aserikosta koskevaan pykälään siirretään jo nykyisin vankeusuhalla olevia tekemuotoja. Nykyisten lievien ampuma-aserikosten osalta vankeuden tulisi olla hyvin poikkeuksellista, mikä olisi hyvä tuoda ilmi hallituksen esityksessä.

Reserviläisliitto ry:n mukaan vankeusrangaistuksen käyttö tuntuu osin ylimitoitetulta ja kohtuuttomalta.

Suomen Ampuma-urheiluliitto ry:n mukaan vankeusuhka on jossain määrin ylimitoitettu.

Suomen Metsästäjäliitto ry:n mukaan vankeusuhka vaikuttaa osittain ylimitoitetulta.

Suomen Asehistoriallinen Seura ry:n mukaan vankeusrangaistuksen uhka tuntuu osin kohtuuttomalta ja sen tulisi olla poikkeuksellista ja suhteutettua teon laatuun.

Suomen Riistakeskuksen mukaan vankeusuhkan säätäminen vaikuttaa hieman ylimitoitetulta.

SaferGlobe ry:n mukaan muutos on perusteltu.

9 Määritelmäsäännöksen lisääminen rikoslain uuteen 41 lukuun

Syyttäjälaitoksen mukaan selvyiden vuoksi on perusteltua, että uusi laki sisältää ehdotetun määritelmäsäännöksen.

Helsingin hovioikeuden tiedossa ei ole, että aserikosten kohdalla viittausketjut tai määritelmät olisivat käytännössä osoittautuneet ongelmallisiksi, mutta hovioikeuden mukaan nämä on esitetyin tavoin syytä saattaa tarkkarajaisiksi.

Helsingin kärjäoikeuden mukaan määritelmäsäännös on omiaan lisäämään selvyttä ehdotettujen 41 luvun 1–3 §:n soveltamisen osalta. Säännös olisi perusteltu myös rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta.

Oulun kärjäoikeuden mukaan määritelmäsäännöksen lisääminen on perusteltua selkeyden ja tarkkarajaisuuden vuoksi.

Helsingin poliisilaitos pitää ehdotusta perusteltuna.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan määritelmäsäännös selkeyttäisi 41 luvun 1–3 §:n soveltamista ja olisi perusteltu myös rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta.

Reserviläisliitto ry:n mukaan muutos on perusteltu.

Suomen Ampuma-urheiluliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Metsästäjäliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Riistakeskuksen mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna.

SaferGlobe ry:n mukaan muutos on perusteltu.

10 Telekuuntelua koskeva lainsäädäntömuutos

Poliisihallitus pitää ehdotusta perusteltuna.

Syyttäjälaitoksen mukaan ampuma-aseen käsittely vakavaa rikollista toimintaa varten -rikos on perusteltua lisätä telekuuntelun käytön edellytyksiin.

Helsingin kärjäoikeuden mukaan ehdotettu muutos on perusteltu ja toteutuessaan tukisi oletettavasti merkittävästi rikosvastuun toteuttamista. Kuten mietinnössä tuodaan ilmi, telekuuntelulla kertyvällä todistelulla on oletettavasti erittäin suuri merkitys näyttönä etenkin ampuma-aseen käsittelyä vakavaa rikollista toimintaa varten koskevissa asioissa. Telekuuntelua koskeva lainsäädäntömuutos on oikeassa suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin nähden, etenkin kun otetaan huomioon ehdotetun säännöksen käyttöalaan kuuluvan ampuma-aserikollisuuden vakavuus ja vaarallisuus sekä säädettäväksi esitetty rangaistusasteikko.

Helsingin poliisilaitoksen mukaan esitetty muutos on perusteltu ja tarpeellinen.

Suomen Asianajajaliiton mukaan ehdotetun lisäyksen osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota lisättävän tekomenettelyn luonteeseen verrattuna nykyisen lainsäädännön sisältämiin rikosnimikkeisiin. Pääsääntöisesti vain kvalifioidut teot oikeuttavat telekuunteluluvan myöntämiseen.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos tukisi merkittävästi rikosvastuun toteuttamista. Muutos on oikeassa suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin nähden, kun otetaan huomioon ehdotetun säännöksen käyttöalaan kuuluvan ampuma-aserikollisuuden vakavuus ja vaarallisuus sekä säädettäväksi esitetty rangaistusasteikko.

Reserviläisliitto ry:n mukaan muutos on perusteltu etenkin, kun huomioidaan muut vastaavassa kohdassa mainitut rikokset.

Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Metsästäjäliitto ry:n mukaan ehdotettu muutos on perusteltu.

Suomen Riistakeskuksen mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna.

SaferGlobe ry:n mukaan lisäys pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ään on perusteltu.

11 Lainsäädäntöehdotusten taloudelliset vaikutukset

Valtiovarainministeriön mukaan mietinnössä esitetyt kustannusarviot poikkeavat merkittävästi oikeusministeriön talousarvioehdotuksen arvioista. Aserikoslain-säädännön kiristämisen myötä vankiluku nousee merkittävästi eivätkä vangit tule mahtumaan nykyisiin vankiloihin eli aserikossäännösten kiristäminen edellyttää uusien vankiloiden rakentamista. Vankivuoden hinta uudessa vankilassa on 120 000 euroa, joten Rikosseuraamuslaitokselle lainsäädännöstä aiheutuu 22,68 miljoonan euron vuosittainen lisämäärärahatarve vuodesta 2027 lukien. Vuoden 2026 määrärahatarve on puolet pysyvistä määrärahatarpeista. Lisäksi vankipaikkojen perustamisen kertaluonteiset menot ovat 8 milj. euroa vuonna 2026.

Valtiovarainministeriön mukaan oikeusministeriön talousarvioehdotuksessa on tuotu ilmi, että toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapidon enimmäisrangaistuksen korotus yhteen vuoteen vankeutta aiheuttaisi oikeusministeriön hallinnonalla tuomioistuimille ja Syyttäjälaitokselle 1,01 miljoonan euron vuosittaiset lisäkustannukset. Lisäksi poliisille aiheutuu 84 000 euron lisämäärärahatarve. Lisämäärärahojen tarve aiheutuisi vuodesta 2026 alkaen. Mietinnössä lisäys on arvioitu 1 185 000 euron suuruiseksi ja siinä on huomioitu prosessuaalisia kustannuksia 67 000 euroa ja oikeusavun kustannuksia 24 000 euroa. Näitä menoja ei kuitenkaan ole esitetty oikeusministeriön talousarvioehdotuksessa.

Valtiovarainministeriö toteaa, että mietinnössä ehdotetuilla muutoksilla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia eikä esitettyihin muutoksiin ole varattu riittävää rahoitusta hallitusohjelman liite B:ssä tai julkisen talouden suunnitelmassa. Aselakien kiristäminen asiana on mainittu hallitusohjelmassa. Mietinnön mukainen vankimäärän kasvu edellyttää myös lisävankipaikkojen rakentamista. Oikeusministeriön toimittaman talousarvioehdotuksen mukaan lisämäärärahatarve olisi n. 24 miljoonaa euroa vuosittain vuodesta 2027 alkaen. Vuoden 2026 lisämäärärahatarve olisi n. 20,4 miljoonaa euroa. Rahoituksesta päätetään julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmistelun yhteydessä. Esitys on sisällöltään sovitettava yhteen talousarvioesityksen kanssa siten, että siinä esitetty voidaan toteuttaa tarkoitukseen varatun rahoituksen ja kehysten puitteissa.

Oikeuskanslerinviraston mukaan eduskunnan tietojensaantioikeuden ja lainsäätäjänä eduskunnalle kuuluvan harkintavallan kannalta arviot ehdotettujen muutosten hyödyistä ja laskelmat taloudellisista vaikutuksista ovat tärkeitä ja näitä hyöty-haitta -arvioita tulisi mahdollisuuksien mukaan yhä pyrkiä syventämään jatkovalmistelussa. Esimerkiksi pyrkimys lähempään tarkasteluun Ruotsissa tehtyjen lainsäädäntömuutosten kokemuksista saattaisi olla aiheellista.

Poliisihallituksen mukaan muutoksista aiheutuisi poliisille taloudellisia vaikutuksia. Pääasialliset vaikutukset olisivat koulutuskustannuksia, kokonaan uusien rikosten esitutkinnasta aiheutuvia kustannuksia ja sakkomenettelyn käytön vähentämisestä aiheutuvia kustannuksia. Selvää on kuitenkin se, että nyt ehdotettavat muutokset ovat suurimmaksi osaksi sellaisia, että ne eivät vaikuta poliisin tietoon tulleiden rikosten lukumäärään ainakaan niitä lisäävästi, mutta rikollisuutta voi silti olla vaikeaa ennustaa.

Poliisihallituksen mukaan uudet rikostunnusmerkistöt ja rikostunnusmerkistöjen muuttaminen edellyttävät poliisin henkilöstön kouluttamista. Koulutukseen käytettävä aika voi olla joitakin tunteja, mutta tästä huolimatta puhutaan noin 8 000–24 000 tunnin henkilöstövaikutuksesta. Henkilötyövuosivaikutus olisi arviolta 5–15 eli 410 000–1 230 000 euroa. Jos vain osa henkilöstöstä koulutetaan, tällöin resurssivaikutus olisi pienempi.

Poliisihallitus on arvioinut, että yksinkertaisten ja selvien rikosasioiden esitutkintaan käytetään keskimäärin työaikaa kuusi tuntia. Vähäistä vakavampien ja vakavien rikosten esitutkintaan työaikaa käytetään 20–50 tuntia. Jos uusien rikosten arvioitu lukumäärä vuosittain olisi 30, niiden tutkimisesta aiheutuisi poliisille noin 80 000 euron vaikutus.

Rikosseuraamuslaitos esittää täsmennettäväksi mietinnössä esitettyjä arvioita lainsäädäntömuutosten taloudellisista vaikutuksista. Kustannuksia arvioitaessa lähtökohtana ei voi käyttää vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokustannusta nykyisissä vankiloissa kuten muistiossa on nyt esitetty. Lainsäädäntöuudistuksen edellytyksenä on uusien vankipaikkojen rakentaminen.

Rikosseuraamuslaitoksen mukaan, mikäli törkeää ampuma-aserikosta koskevien lainsäädäntömuutosten takia vankimäärä nousee 206 vangilla, tulee 90 prosentin käyttöasteella rakentaa 229 uutta vankipaikkaa. Yhdestä uudesta vankipaikasta aiheutuu alustavan arvion mukaan vuosittainen 120 000 euron pysyvä kustannus. Lisäksi vankipaikkojen perustamisesta aiheutuu kertaluontoisia menoja noin 42 300 euroa/vankipaikka. Näin ollen 229 vankipaikan lisäys aiheuttaisi

ensimmäisenä käyttöönottovuonna noin 37 167 000 euron kustannuksen ja tämän jälkeen pysyvän vuosittaisen 27 480 000 euron kustannuksen. Vankilan rakennushanke kestää keskimäärin 5–8 vuotta.

Rikosseuraamuslaitoksen mukaan, mikäli ampuma-aseen käsittelyn vakavaa rikollista toimintaa varten säätäminen rangaistavaksi johtaisi vankimäärän nousuun 10,4 vangilla, tulee 90 prosentin käyttöasteella rakentaa 12 uutta vankipaikkaa. 12 vankipaikan lisäys aiheuttaisi alustavan arvion mukaan käyttöönottovuonna noin 1 948 000 euron kustannuksen ja tämän jälkeen pysyvän vuosittaisen 1 440 000 euron kustannuksen.

Rikosseuraamuslaitoksen mukaan, mikäli vaarallisen esineen hallussapitoa koskevan lainsäädäntöuudistuksen vuoksi vankimäärä nousee 7,3 vangilla, tulee 90 prosentin käyttöasteella rakentaa 8 uutta vankipaikkaa. 8 vankipaikan lisäys aiheuttaisi alustavan arvion mukaan käyttöönottovuonna noin 1 298 000 euron kustannuksen ja tämän jälkeen pysyvän vuosittaisen 960 000 euron kustannuksen.

Rikosseuraamuslaitoksen mukaan, mikäli toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapitoa koskevan lainsäädäntömuutoksen vuoksi vankimäärä nousee 7,1 vangilla, tulee 90 prosentin käyttöasteella rakentaa 8 uutta vankipaikkaa. 8 vankipaikan lisäys aiheuttaisi ensimmäisenä vuonna noin 1 298 000 euron kustannuksen ja tämän jälkeen pysyvän vuosittaisen 960 000 euron kustannuksen.

Rikosseuraamuslaitos esittää, että mietinnössä esitettyihin arvioihin tehtäisiin seuraavia täydennyksiä: törkeätä ampuma-aserikosta koskeva kustannusvaikutus olisi ensimmäisenä vuonna noin 37 136 000 euroa ja pysyvä vuosittainen kustannusvaikutus olisi noin 27 449 000 euroa. Vakavaa rikollista toimintaa varten tapahtuvan ampuma-aseen käsittelyn rangaistavaksi säätämisen rangaistusten täytäntöönpanoa koskeva kustannusvaikutus taas olisi ensimmäisenä vuonna noin 2 020 000 euroa ja pysyvä vuosittainen kustannusvaikutus noin 1 512 000 euroa. Vaarallisen esineen hallussapidon rangaistusasteikon ankaroittamisen kustannusvaikutus taas olisi ensimmäisenä vuonna yhteensä noin 1 345 000 euroa ja tämän jälkeen pysyvä vuosittainen kustannus olisi noin 1 007 000 euroa. Toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidon rangaistusasteikon ankaroittamisen kustannusvaikutus olisi ensimmäisenä vuonna noin 1 363 000 euroa ja tämän jälkeen pysyvä vuosittainen kustannus olisi noin 1 025 000 euroa. Yhdessä nämä neljä summaa tekevät ensimmäisenä vuonna 41 864 000 euroa, tämän jälkeen pysyvä vuosittainen kustannus on noin 30 993 000 euroa. Kun tästä tehdään 15 prosentin vähennys, päästään ensimmäisenä vuonna 35 584 000 euroon ja pysyvään vuosittaiseen

26 344 050 euron kustannukseen, mikä olisi todettujen muutosten vuosittainen yhteinen kustannusvaikutus. Ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon kustannukset ovat ensimmäisenä vuonna 35 454 000 euroa ja tämän jälkeen 26 214 000 euroa vuodessa. Loput kustannukset koskevat yhdyskuntapalvelua. Ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokustannusten vuosittainen kasvu vastaisi noin 257 vankipaikan lisäystä.

Syyttäjälaitoksen mukaan sen oman toiminnan näkökulmasta uudistus ei ole ongelmaton, jos samaan aikaan korotettujen tuottavuusvaatimusten kanssa lisätään tehtäviä. Yleisemmin voidaan myös kysyä, mitä muita rikollisuutta vähentäviä toimia olisi saavutettavissa reilun 12 miljoonan euron lisäsatsauksella, jos tällainen rahamäärä esimerkiksi kohdennettaisiin yleisesti rikosprosessin toimijoille rikosasioiden käsittelyiden nopeuttamiseksi. Uudistusta on siis kannatettava perusteiltaan, mutta sen hinta viranomaisille on kova.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotettu lainmuutos on kustannusvaikutuksiltaan hyvin kallis. Hovioikeus on jo aiemmissa lainsäädäntöhankkeita koskevissa lausumissaan tuonut ilmi, ettei 82 000 euron suuruinen vankivuoden kustannus huomioi laisinkaan mahdollista tarvetta uusille vankiloille ja Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöresurssien lisäyksille.

Helsingin hovioikeuden mukaan rangaistusjoustoja koskevassa jaksossa ei selviä, mihin 15 %:n ennalta estävää vaikutusta koskevan arvion perustana olevat kerrointiedot perustuvat. Ottaen huomioon uudistuksen odotettavissa olevat huomattavat kustannukset hovioikeus pitäisi asianmukaisena, että uudistuksesta olisi osoitettavissa selviä yhteiskunnallisia hyötyjä. Hovioikeus pitää rangaistusuhan korottamisella saavutettavia yleisestäviä vaikutuksia epätodennäköisinä. Valittua toteuttamistapaa olisi myös taloudellisten vaikutusten vuoksi aihetta tarkastella vielä kriittisesti ja keskittyä tarkkarajaisemmin esimerkiksi kaikkien törkeimpien tapausten rangaistusten ankaroittamiseen.

Helsingin käräjäoikeuden mukaan mietinnössä on käyty havainnollisesti läpi ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia. On selvää, että nykyisellä rahoituskehyksellä ei ole mahdollista selviytyä muutosten aiheuttamasta lisätyöstä syyttäjälaitoksessa, tuomioistuimissa ja Rikosseuraamuslaitoksessa. Myös poliisin osalta lisäresurssit lienevät tarpeen sisäministeriön osalta.

Helsingin poliisilaitoksen mukaan esitettyjen lakimuutosten taloudellisista vaikutuksista on lausuttu Poliisihallituksen lausunnossa.

Juristiliiton mukaan telekuuntelua koskevan lainsäädäntömuutoksen osalta esityksen taloudelliset vaikutukset ovat tarkemmin selvittämättä. Uudesta lainsäädännöstä päättäessä on taloudelliset vaikutukset selvitettävä yksityiskohtaisesti ja resurssien riittävyyttä seurattava aktiivisesti koko oikeusjärjestelmän osalta muutosten tultua voimaan. Jatkovalmistelussa on oikeuslaitokselle aiheutuvat kustannukset selvitettävä tarkemmin ja riittävät resurssit varattava. Kustannukset on kompensoitava täysimääräisenä oikeudenhoidon toimijoille. Juristiliitto korostaa erityisesti törkeän ampuma-aserikoksen osalta lisääntyviä vangitsemisvaatimuksia.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry näkee muutoksilla olevan vaikutuksia poliisin toimintaan. Uudistukset mahdollistavat tehokkaamman pakkokeinojen käytön. Lisäresurssia tarvitaan tutkintaan, jotta paljastuvat teot voidaan tutkia riittävällä tarkkuudella. Resurssia tulee parantaa myös kentällä, koska työmäärä tulee todennäköisesti kasvamaan esim. lisääntyneinä kotietsintöinä.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan mietinnössä on havainnollisesti esitetty ehdotusten taloudelliset vaikutukset. Kaikissa uudistuksissa on huomioitava, että tuomioistuinlaitoksen resurssit vastaavat kaikissa olosuhteissa sille kuuluvia velvoitteita ja tehtäviä. Nykyisellä rahoituskehityksellä ei ole mahdollista selviytyä lisätyöstä, joten lisärahoitus tuomioistuimille on välttämätön.

Reserviläisliitto ry:n mukaan esityksessä ei tuoda juurikaan esille sitä, mitä heijaste-vaikutuksia yhteiskunnalle ja kansalaisille aiheuttaa tilanne, jossa aseiden ja vaarallisten esineiden käyttöuhka suurenee nykyisestä ("turvallisuuden tunne") rikollisessa viitekehityksessä. Viimeksi mainitulla asialla on paljon suurempi merkitys kuin kustannuksilla, jotka aiheutuvat mahdollisista lisääntyvistä rangaistuskäytännöistä. Mietinnöstä saa paikoitellen käsityksen, että rangaistuskäytäntöä ei haluttaisi muuttaa nykyisestä johtuen taloudellisista syistä tai henkilöstöresursseista.

Yksityishenkilön mukaan lainsäädäntömuutos johtaisi tarpeeseen rakentaa Suomeen yksi uusi vankila, jossa on vähintään 210 vankipaikkaa. Mietinnössä ei ole huomioitu ollenkaan sitä, paljonko uuden vankilan rakentaminen maksaisi, kauanko se kestäisi ja mistä vankilaan saataisiin riittävä määrä virkamiehiä. Työryhmämietinnön mukainen uudistus lisäisi tutkintavankien määrää 50–100. Paljon parempaan lopputulokseen päästäisiin käyttämällä 17 miljoonaa euroa vuosittain niihin syihin, jotka nykyään johtavat ampuma- ja teräaseiden väärinkäyttöön.

12 Muut asiat

Sisäministeriön mukaan on epäselvää, onko ehdotettu RL 17 luvun 1 a §:n uusi 4 momentti tarkoitettu informatiiviseksi vai aineelliseksi viittaukseksi. Tarve täsmenämiseksi ja termin aineellisoikeudellinen merkitys jäävät jossain määrin epäselväksi RL 41 luvun 7 ja 8 §:ään liittyen (termin ”vakava” lisääminen).

Oikeuskanslerinviraston mukaan esityksessä on tuotu esille erilaisiin arvioihin liittyvä tietynasteinen epävarmuus siitä, minkälaisia ennaltaehkäiseviä vaikutuksia ehdotettavilla rikosoikeudellisilla toimilla olisi. Asiaan liittyvistä epävarmuuksista huolimatta säätämisyjärjestysperusteluissa olisi tarpeen käsitellä suhteellisuutta ja hyväksyttävyyttä laajemmin myös asiassa tavoiteltavien yleisprevention ja erityisestävyyden kannalta. Jatkovalmistelussa on myös syytä ottaa huomioon, että säätämisyjärjestysperusteluiden lopussa on kannanotto perustuslakivaliokunnan käsittelyn tarpeellisuudesta hallituksen esityksen laatimisohejien mukaisesti kuvaten myös, mikä tai mitkä ovat ne perustuslain tulkintaongelmat, joiden johdosta perustuslakivaliokunnan lausunto on tarpeen. Lausumaa ei kirjoiteta, ellei esityksen arviointi perustuslakivaliokunnassa ole aidosti tarpeen tulkintaongelman takia. Jos hallitus katsoo, että lakiehdotus on tarpeen saattaa perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi, jakso päätetään esimerkiksi toteamalla hallituksen pitävän kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Syyttäjälaitoksen mukaan työryhmän työhön ei ole kuulunut lainsäädännön arvioiminen sen suhteen, minkälaisia vaarallisiin esineisiin sekä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuviin esineisiin ja aineisiin liittyviä tekoja on pidettävä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta järjestyslaissa kiellettynä. Tämän lainsäädäntötyön yhteydessä tulisi vielä arvioida, pitäisikö esimerkiksi järjestyslain 10 §:n mukaiset ilma-aseet sekä jousitoimiset aseet määritellä lain 9 §:n mukaisiksi vaarallisiksi esineiksi.

Helsingin hovioikeuden mukaan eräs törkeän ampuma-aserikoksen kvalifiointiperusteista on se, että rikoksen kohteena on ampuma-aselain 9 §:n tarkoittama erityisen vaarallinen ampuma-ase. Pykälän 3 kohdan mukaan erityisen vaarallisella ampuma-aseella tarkoitetaan muun ohessa muuksi esineeksi kuin ampuma-aseeksi naamioitua ampuma-asetta. Naamiointia koskevaa tunnusmerkkiä voidaan tulkita ja onkin oikeuskäytännössä tulkittu eri tavoin (ks. HelHO 2023:8, ään.). Korkein

oikeus on myöntänyt kysymykseen valitusluvan. Kyseinen tulkinnanvaraisuus olisi luontevaa ratkaista samassa yhteydessä kuin arvioidaan ja ajantasaistetaan aserikossäännöksiä muutoinkin.

Helsingin hovioikeus toteaa, että ampuma-aselain 9 §:n 5 kohdan mukaan erityisen vaarallisella ampuma-aseella tarkoitetaan tietyin edellytyksin myös keskisytytteistä patruunaa ampuvia itselataavia kertatuliaseita, mikäli niihin on kiinnitetty tietyn kapasiteetin ylittävä irrotettava latauslaite. Mikäli kyseinen ampuma-ase on varustettu vain pienemmällä latauslaitteella, on kyse EU:n asedirektiivin näkökulmasta B-luokan ampuma-aseesta, eikä ampuma-ase täyttäisi erityisen vaarallisen ampuma-aseen määritelmää. Mietinnössä erityisen vaarallisen ampuma-aseen määritelmän osalta on viitattu kuitenkin vain ampuma-aselain aiempiin esitöihin (s. 17). Ehdotetun lain mukaan törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomittaisiin aina vähintään 2 vuotta vankeutta riippumatta siitä, mihin kvalifiointiperusteeseen syyksi lukeminen perustuu. Hovioikeus katsoo, että perusteluita olisi tältä osin syytä täydentää.

Helsingin kärjäoikeuden mukaan ehdotetuilla muutoksilla on osin merkittäviä kytkeviä perusoikeuksiin, kuten viestisalaisuuden suojaan ja henkilökohtaiseen vapauteen. Mietinnössä esitetyin perustein kärjäoikeus pitää perusteltuna, että asiassa pyydetään lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Suomen Asianajajaliiton mukaan sanan ”vakava” lisääminen toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapidon yhteyteen on tarpeellinen ja perusteltu.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry:n mukaan aselakien muutosten kouluttamiseen henkilöstölle tulee varata myös riittävästi aikaa.

Suomen tuomariliitto ry:n mukaan ehdotetuilla muutoksilla on merkittäviä kytkeviä perusoikeuksiin, kuten viestisalaisuuden suojaan ja henkilökohtaiseen vapauteen. Tuomariliitto pitää perusteltuna, että asiasta pyydetään lausunto perustuslakivaliokunnalta. Tuomariliitto pitää ehdotettuja muutoksia pääosin tarpeellisina ja kannatettavina. Taloudelliset vaikutukset tulee huomioida täysimääräisesti, ja tarvittavat rahoituskorotukset tulee varmistaa.

Reserviläisliitto ry:n mukaan perusteluihin olisi hyvä tuoda jatkovalmistelussa esille se, miten Ruotsissa tehdyt muutokset ovat vaikuttaneet. Järjestäytyneen rikollisryhmän ja katujengiin kuulumisen osalta on syytä jatkovalmistelussa tai muissa laki- valmisteluissa tehdä tarkennusta ja selkeytystä nykyistä selkeämpään ja tiukempaan tulkintaan. Alaikäiset tulisi huomioida nykyistä selkeämmin myös ampuma-aseiden kohdalla vastaavalla tavalla, kuten on tehty vaarallisen esineen kohdalla (8 §).

SaferGlobe ry:n mukaan mietinnössä lisätään "vakava" pykäliin 6 ja 7, joten kynnyksenä tulee olemaan "toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito". "Vakava"-sanon lisääminen on tarpeetonta ja heikentää nykylainsäädäntöä. Kynnyksenä tulisi olla toisen vahingoittaminen, ei se, onko tarkoituksena vahingoittaa tavanomaisesti tai vakavasti.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-097-0 (PDF)